

І. В. Скільський, Н. А. Смірнов, А. В. Юзик,
Л. І. Мелешук, Д. І. Юзик

Тварини **ЧЕРВОНОЇ КНИГИ** **УКРАЇНИ**

в Національному природному парку
«ЧЕРЕМОСЬКИЙ»

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ЧЕРЕМОСЬКИЙ»
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

**І. В. Скільський, Н. А. Смірнов, А. В. Юзик,
Л. І. Мелешук, Д. І. Юзик**

**Тварини Червоної книги України
в Національному природному парку
«Черемоський»**

Науковий редактор

доктор біологічних наук, професор **І. І. Чорней**

Чернівці
«Друк Арт»
2016

УДК 502.72
ББК 28.088.л64
Т 26

*Рекомендовано до друку рішенням науково-технічної ради
Національного природного парку «Черемоський» (протокол № 4 від 26 листопада 2013 р.) та вченої ради
Чернівецького обласного краєзнавчого музею (протокол № 5 від 6 травня 2015 р.)*

Р е ц е н з е н т и:

М. М. Федоряк, доктор біологічних наук, професор

(Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича),

В. М. Грищенко, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник

(Канівський природний заповідник)

Т 26 Тварини Червоної книги України в Національному природ-
ному парку «Черемоський» / І. В. Скільський, Н. А. Смірнов,
А. В. Юзик, Л. І. Мелешук, Д. І. Юзик ; наук. ред. І. І. Чорней. –
Чернівці : Друк Арт, 2016. – 36 с.

ISBN 978-617-7172-69-6

У книзі охарактеризовано «червонокнижну» фауну Національно-
го природного парку «Черемоський». У нарисах стосовно деяких ви-
дів наведено особливості їх поширення, екології, а також лімітуючі
фактори й заходи охорони.

Для співробітників наукових установ, викладачів і студентів при-
родничих спеціальностей вищих навчальних закладів, учителів біоло-
гії та географії загальноосвітніх шкіл, екологів і краєзнавців.

УДК 502.72
ББК 28.088.л64

ISBN 978-617-7172-69-6

© І. В. Скільський, Н. А. Смірнов,
А. В. Юзик, Л. І. Мелешук, Д. І. Юзик, 2016
© ТОВ «Друк Арт», 2016

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ЧЕРЕМОСЬКИЙ»

Однією з найбільш ефективних форм охорони цінних природних об'єктів і територій є їх заповідання, тобто взяття під охорону державою. Створення заповідних ділянок необхідне для збереження, насамперед, рідкісних і зникаючих представників флори та фауни, унікальних ландшафтів, геологічних і палеонтологічних об'єктів тощо. Вирішення нагальних природоохоронних завдань особливо актуальне для регіонів з високим рівнем видового багатства й оригінальністю рослинного та тваринного світу. До таких ділянок у межах Буковинських Карпат, зокрема, належить більша частина території Путильського району, де створено Національний природний парк «Черемоський» (Указ Президента України № 1043/2009 від 11 грудня 2009 р.). Цей заповідний об'єкт є важливим структурним елементом екологічної мережі Чернівецької області та перспективною складовою потужного територіально монолітного транскордонного українсько-румунського природного резервату білатерального типу.

Національний парк розташований у найбільш віддаленому та важкодоступному регіоні Буковини. Загальна площа заповідного об'єкта становить 7117,5 га, у тому числі 5556,0 га земель надано йому в постійне користування, а 1561,5 га включено без вилучення в землекористувача (Карпатського державного спеціалізованого лісгоспу АПК). Територія парку складається з суцільного масиву площею 6856,1 га, який знаходиться у витоках р. Білий Черемош та низки відокремлених ділянок (від 18,0 до 107,0 га), підпорядкованих Карпатському держспецлісгоспу.

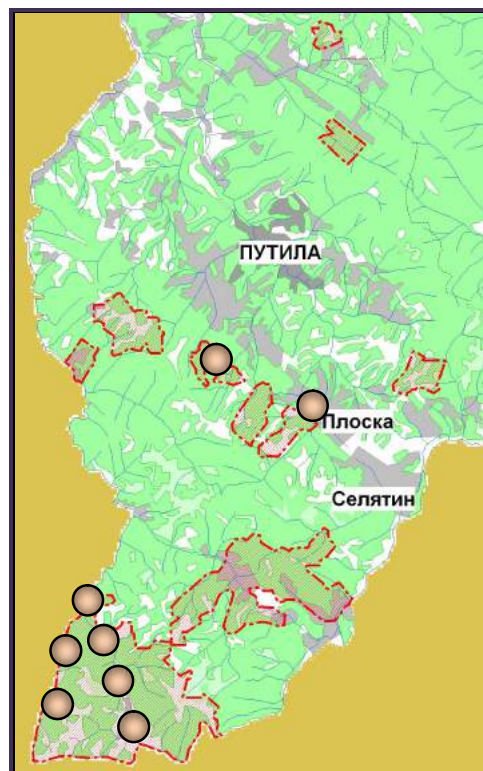
Згідно з фізико-географічним районуванням Українських Карпат, значна частина заповідного об'єкта знаходиться в межах Мармароської та Полонинсько-Чорногірської областей, а три з відокремлених ділянок розташовані в Зовнішньо-Карпатській області.

З точки зору зоогеографічного районування України НПП «Черемоський» знаходиться в Палеоарктичній області, Бореальній Європейсько-Сибірській підобласті, Центральнo-Європейському окрузі, Карпатському районі. За нашою експертною оцінкою фауна безхребетних національного парку налічує приблизно 3000–5000 видів. Вони належать до 44 класів і 16 типів (зокрема, Комахи (Insecta) представлені 24 рядами). Значно краще вивчена фауна хребетних. У межах заповідного об'єкта нами встановлено перебування 196 видів зі 144 родів, 68 родин, 27 рядів і 6 класів: Міноги (Petromyzontida) – 1 вид, Променепері риби (Actinopterygii) – 14, Земноводні (Amphibia) – 6, Плазуни (Reptilia) – 5, Птахи (Aves) – 114 (гніздові – 106 (62 з них – перелітні, а 44 залишаються зимувати), пролітні – 2 та залітні – 6) і Ссавці (Mammalia) – 56.

П'ЯВКА МЕДИЧНА

Hirudo medicinalis

Linnaeus, 1758

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Знахідки відомі з центральної та південної частин заповідного об'єкта.

Екологія. Населяє різні водойми, прибережна смуга яких добре прогрівається і сприятлива для відкладання коконів. Віддає перевагу ділянкам з чистою водою у ставках, невеликих озерах, річках з повільною течією. Успішне існування виду можливе за наявності у водоймі жаб і частого відвідування її свійськими копитними тваринами та відсутністю природних ворогів. Статевозрілими медичні п'явки стають на третьому році життя (гермафродити), розмножуються лише влітку. Кокони (по 3–8) відкладають біля води в затінених вологих місцях. Живляться кров'ю різних гомойотермних хребетних (насамперед, велика рогата худоба, коні), а також земноводних; можуть нападати і на людину.

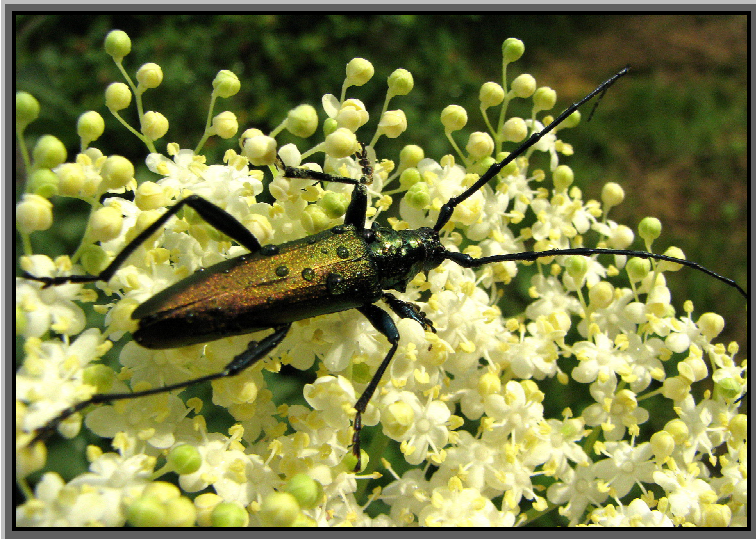
Фактори загрози. Пересихання і промерзання водойм, їх забруднення хімічними речовинами, відлов тварин з комерційною метою.

Созологічні заходи. Дієва охорона місць перебування та розмноження, розведення в неволі з подальшим випуском у природу.

ВУСАЧ МУСКУСНИЙ

Aromia moschata

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. На території національного парку зустрічається спорадично; відомі поодинокі знахідки в центральній та південній частинах.

Екологія. Типовими місцями перебування є переважно розріджені насадження верби в долинах річок, серед заболочених ділянок. Жуки зустрічаються у верхньому ярусі дерев, іноді сідають на поранені стовбури деяких листяних порід і живляться витікаючим соком. У сонячні дні їх можна виявити на гірських луках на суцвіттях зонтичних рослин. Літ імаго триває з останніх чисел червня і майже до початку серпня. За весь цей час самка відкладає 90–160 яєць у тріщини кори верби, рідше – тополі. Генерація дво- або трирічна. Личинки спочатку розвиваються під корою, а потім у живій деревині, де і заляльковуються (у травні–червні).

Фактори загрози. Погіршення стану характерних біотопів, зокрема, вирубування вербових насаджень у долинах річок і в інших місцях.

Созологічні заходи. Доцільно не знищувати ті рослини, в деревині яких розвиваються личинки.

МАХАОН

Papilio machaon

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Зустрічається спорадично майже на всій території національного парку.

Екологія. Місцями перебування є добре освітлені сонцем ділянки: лісові галявини, узлісся, просіки, пагорби, гірські схили, річкові тераси, окультурений ландшафт. Дає дві генерації на рік. Літ метеликів триває із другої половини квітня і майже до останніх чисел травня (високо в горах – до кінця першої декади червня) та із другої половини червня і фактично до кінця серпня. Самка відкладає по 1–2 яйця. Личинки з'являються через 5–12 діб; вони живляться на дикорослих і культурних зонтичних рослинах. Заляльковування гусені другої генерації відбувається в першій декаді вересня, зимує лялечка.

Фактори загрози. Руйнування типових біотопів унаслідок господарської діяльності людини (викошування і випалювання трави, випасання худоби тощо), відловлювання метеликів для ентомологічних колекцій.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною місць перебування та розмноження.

АПОЛЛОН

Parnassius apollo

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Відома єдина давніша знахідка біля с. Плоска.

Екологія. Утворює локальні ізольовані популяції. Характерними місцями перебування є добре прогріті сонцем схили гір, галявини, розріджені ділянки лісів. Найчастіше зустрічається серед вапнякових відслонень, на піщаних і кам'янистих ґрунтах. Метеликів можна виявити також у долинах гірських річок і на луках (полонинах). Дає одну генерацію на рік. Літ буває з кінця червня до серпня. Тривалість життя імаго близько 14 діб. Самка відкладає яйця (по одному; їх розвиток триває 2–8 тижнів) на нижню поверхню листків або на стебла. Зимують сформовані личинки, найчастіше в оболонці яєць. Гусінь живиться лише в сонячну погоду (основними кормовими рослинами є різні види очитку), а решту часу ховається під камінням, в інших місцях. Заляльковується в пухкому коконі у ґрунті. Лялечка розвивається 2–5 тижнів.

Фактори загрози. Деградація характерних біотопів під впливом діяльності людини (інтенсивне випасання худоби, регулярне сінокосіння, що призводить до знищення кормових рослин і загибелі гусені тощо), монофагія личинок, екологічні чинники (наприклад, вразливість популяцій посилюється нездатністю імаго до міграцій), відловлювання колекціонерами.

Созологічні заходи. Виявлення місць поширення, зведення до мінімуму там господарської діяльності й забезпечення їх дієвою охороною.

МІНЛИВЕЦЬ ВЕЛИКИЙ

Apatura iris

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. На території національного парку зустрічається спорадично, основні місця знахідок зосереджені в південній частині.

Екологія. Трапляється в різноманітних лісах, уздовж прибережних ділянок річок у межах лісових масивів. Літ імаго триває із другої половини червня до кінця липня. Дає одну генерацію на рік. Вдень метелики тримаються у кронах дерев, а у спеку спускаються до землі, скупчуючись у вогких місцях. Охоче сідають на лісові дороги, стежки і просіки, де п'ють воду з калюж. Живляться соком деяких листяних дерев. Самка відкладає по 1–2 яйця на нижню поверхню листків або на кору гілок. Личинки з'являються через 8–14 діб. Живляться листям верби, осики. Зимує гусениця третього віку в коконі на гілці. Заляльковування відбувається в червні. Через 2–3 тижні вилітає метелик.

Фактори загрози. Погіршення стану типових біотопів унаслідок вирубування вербових насаджень, рекреація, відловлювання імаго колекціонерами.

Созологічні заходи. Слід не знищувати деревну рослинність уздовж берегів водойм, на якій розвивається гусінь.

ГІРНЯК МАНТО

Erebia manto

(Denis et Schiffermüller, 1775)

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Відомі знахідки на схилах хр. Яровиця (1200–1300 м н. р. м., лісоділ. Перкалаб) в південній частині національного парку.

Екологія. Зустрічається на високогірних луках і галявинах біля верхньої межі лісу (не нижче 900–1000 м н. р. м.). Метелики літають з кінця липня до початку вересня, зустрічаються тільки в сонячну погоду на ділянках з наявністю квітучих рослин. Дає одну генерацію на рік; можливий розвиток частини популяції з дворічним циклом, тобто гусінь зимує двічі. Самка відкладає липкі яйця (для їх дозрівання необхідно додаткове живлення на квітах) як під час уповільненого польоту (скидає по одному на кормові рослини), так і сідаючи на стебла трави. Розвиток яєць триває близько 20 діб. Гусінь з'являється на початку вересня. Личинки активні вдень, у сонячну погоду, живляться переважно на костриці. Зимує гусінь у ґрунті між дернинами. Заляльковування відбувається в червні–липні. Розвиток лялечки триває близько 3–4 тижнів.

Фактори загрози. Руйнування типових біотопів, насамперед, унаслідок інтенсивного випасання худоби на високогірних луках.

Созологічні заходи. Обмеження господарської діяльності в місцях перебування виду й забезпечення їх дієвою охороною.

ЗЕРНОВИЙ РАВЛИК РЕБРИСТИЙ

Chondrina clienta

(Westerlund, 1883)

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Відома єдина знахідка на г. Великий Камінь (1454 м н. р. м.) у південній частині заповідного об'єкта (хр. Чорний Діл).

Екологія. Характерними місцями перебування є відкриті сухі біотопи, багаті на карбонат кальцію, переважно вапнякові скельні відслонення високо в горах. Населяє розсипи каміння з розрідженою трав'янистою рослинністю, безлісі пасма гребенів і схилів. Екологія вивчена не достатньо повно. Відомо, що молюски активні протягом теплого періоду року у вологу погоду, насамперед, під час дощу та вночі (світлостійкі). Яйця відкладають у вологі місця поблизу зимових сховищ; гермафродити. Живляться лишайниками. Зимують у тріщинах скель, під камінням у ґрунті, серед рослинних решток.

Фактори загрози. Деградація типових біотопів під впливом антропогенного чинника.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною місць перебування, зокрема, повна заборона відвідування людьми заселених молюсками ділянок.

РАВЛИК ЛЮБОМИРСЬКОГО

Plicuteria lubomirskii
(Slósarski, 1881)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Виявлений у південно-східній частині національного парку (долина р. Сучава біля с. Шепіт), відома єдина знахідка.

Екологія. Особливості життєвого циклу не з'ясовані. Зустрічається в основному по берегах річок і гірських потоків у листяних і мішаних лісах. Віддає перевагу ділянкам з високою трав'янистою рослинністю.

Фактори загрози. Прямий і опосередкований вплив діяльності людини на характерні місця перебування.

Созологічні заходи. Більш детальне вивчення особливостей сучасного поширення, забезпечення охороною типових біотопів.

ВОЛОХАТИЙ РАВЛИК БІЛЬЦА

Trochulus bielzi

(A. Schmidt, 1860)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Відома єдина давніша знахідка в долині р. Білий Черемош у межах лісоділ. Перкалаб (південна частина заповідного об'єкта).

Екологія. Особливості життєвого циклу не вивчені. Відомо лише, що цих молюсків можна виявити серед лісових масивів. Зустрічаються вони на вологих різнотравних ділянках.

Фактори загрози. Деградація типових біотопів внаслідок господарської діяльності людини.

Созологічні заходи. Виявлення сучасних місць перебування і забезпечення їх дієвою охороною.

МІНОГА УКРАЇНСЬКА

Eudontomyzon mariae

(Berg, 1931)

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Відома єдина давніша знахідка в місці злиття річок Перкалаб і Сарата (лісоділ. Перкалаб).

Екологія. Прісноводна донна непаразитична форма. Характерними місцями перебування є русла малих річок та їх додаткових систем. Населяє ділянки із проточною чистою водою, часто піщаним і слабкомулистим дном. Розвиток з метаморфозом. Личинки-пісқорійки живуть у піщано-мулистих ґрунтах у місцях зі слабкою течією, живляться детритом і діатомовими водоростями. На 5–6 році життя протягом пізньої осені та зими вони перетворюються на дорослих особин, які навесні починають розмножуватися. Нерест відбувається в березні–квітні. Плодючість сягає до 6000 ікринок. Після нересту плідники гинуть. У дорослих міног кишечник атрофується і вони не живляться.

Фактори загрози. Забруднення води хімічними й органічними стоками, загальна деградація типових місць перебування.

Созологічні заходи. Доцільно з'ясувати сучасне поширення й відповідні ділянки річок (насамперед, важливі для існування локальних популяцій) забезпечити дієвою охороною.

ПІЧКУР ДУНАЙСЬКИЙ

Gobio uranoscopus

(Agassiz, 1828)

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Виявлений у притоці р. Сучава поблизу с. Шепіт.

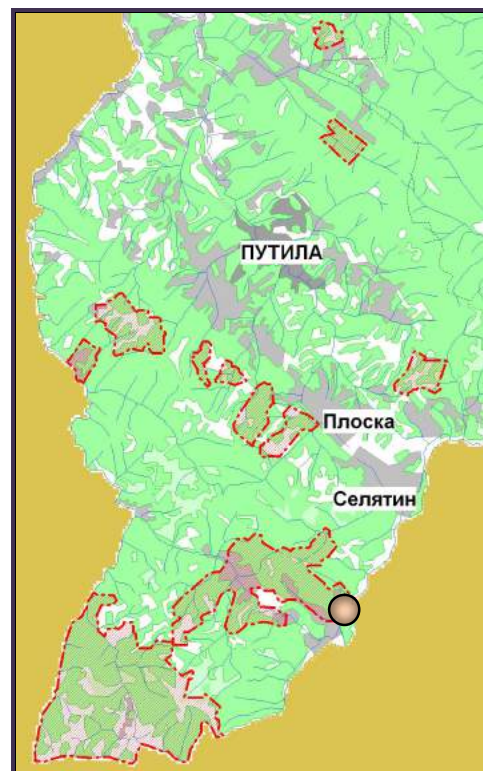
Екологія. Прісноводна річкова риба, яка дуже чутлива до забруднення води. Тримається поодинокі або невеликими групами (по 2–3 особини) на глибині 0,2–0,5 м. Типовими місцями перебування є гірські й передгірні прибережні ділянки річок з помірною або швидкою течією та чистою, насиченою киснем водою і піщано-гальковим чи щебенистим дном. Ведуть придонний спосіб життя, а при виникненні небезпеки тікають на більші глибини (до 0,8–1,0 м) й ховаються під камінням, де майже в нерухомому стані можуть залишатися фактично протягом усієї світлої частини доби (більшу активність проявляють із настанням сутінок). Статевозрілими стають, імовірно, у віці 2–3 років. Нерест відбувається протягом травня–червня на мілководдях з кам'янистим і дрібно-гальковим дном. Самка відкладає близько 2000 ікринок, з яких через 6–8 діб з'являються личинки, а ще через 2–3 доби з них виходять мальки. Живляться дрібними, переважно бентосними безхребетними та діатомовими водоростями.

Фактори загрози. Забруднення води в гірських річках хімічними й органічними речовинами, що спричиняє погіршення кисневого режиму.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною місць перебування та нересту.

БІЛОПЕРИЙ ПІЧКУР ДНІСТРОВСЬКИЙ

Romanogobio kesslerii
(Dybowski, 1862)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Відома єдина знахідка у притоці р. Сучава біля с. Шепіт.

Екологія. Прісноводна річкова донна зграйна риба, дуже чутлива до вмісту кисню (температурний оптимум – 12–16 °C). Зустрічається на глибинах до 1 м, як правило, в місцях, де швидкість течії води сягає 0,5–0,7 м/с. Віддає перевагу мілководним, чистим, добре насиченим киснем ділянкам річок, що мають тверде піщане, глинисте або галькове дно. Статевої зрілості досягає у віці 2–3 роки при довжині тіла 6–7 см і масі 3–5 г. Нерест відбувається із другої половини травня до липня (можливо, навіть до вересня). Самка відкладає порційно 2000–3000 ікринок. У раціоні домінують бентосні безхребетні тварини.

Фактори загрози. Погіршення якості води внаслідок впливу антропогенного чинника, насамперед, збільшення вмісту органічних речовин, що призводить до дефіциту кисню.

Созологічні заходи. Слід активізувати контроль за санітарним станом швидких водотоків та унеможливити забруднення русел і прибережних ділянок гірських річок побутовими й іншими відходами.

МАРЕНА ДУНАЙСЬКО-ДНІСТРОВСЬКА

Barbus petenyi

Heckel, 1852

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Виявляли в основних річках переважно в південній частині національного парку (Перкалаб, Сарата, Сучава, Яловичора й інші).

Екологія. Прісноводна річкова донна зграйна риба. Для перебування обирає ділянки гірських водотоків з кам'янистим чи піщано-гальковим ґрунтом. Дорослі особини живуть на глибинах понад 0,8–1 м. Статевої зрілості досягають у віці 2–3 роки. Розмноження триває протягом травня–червня. Нерест порційний, починається при температурі води близько 11 °С, плодючість до 10 000 слабко-клейких ікринок, які самка відкладає на мілководдях з кам'янисто-гальковим ґрунтом, на значній течії. Молоді особини живляться дрібними формами планктону і бентосу, дорослі – в основному різними безхребетними, а також ікרוю й молоддю риб та водоростями.

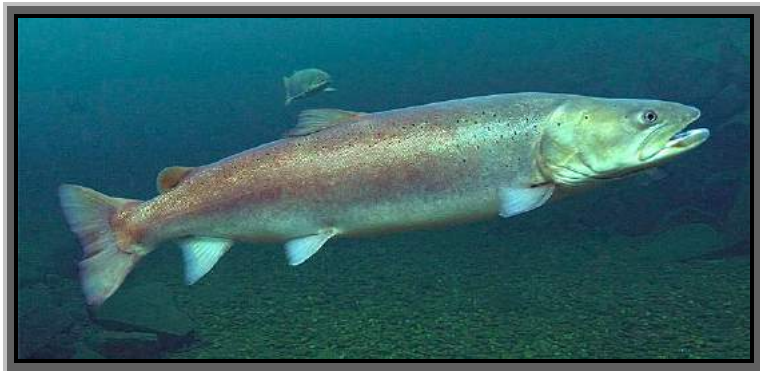
Фактори загрози. Зарегулювання стоку річок, забруднення води, браконьєрство, різноманітні екологічні чинники.

Созологічні заходи. Менеджмент локальних популяцій.

ЛОСОСЬ ДУНАЙСЬКИЙ

Hucho hucho

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Відома давніша знахідка в р. Білий Черемош.

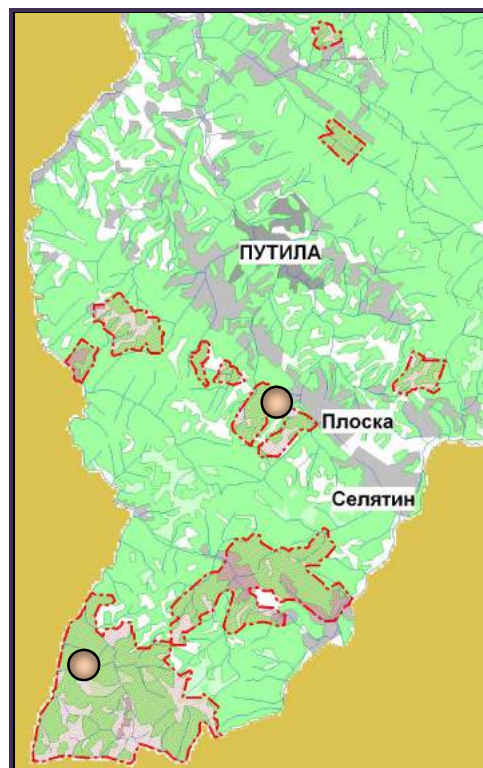
Екологія. Прісноводна річкова придонна риба. Характерними місцями перебування є широкі та глибокі плеса, де температура води не перевищує 15–20 °С. Трапляється в гірських річках, як правило, не вище 600 м н. р. м. На нерест навесні плідники піднімаються у верхів'я Білого Черемошу. Строки розмноження залежать від кліматичних умов сезону. Здебільшого нерест починається в середині квітня і триває майже до двадцятих чисел травня. Часто відкладання ікри відбувається на мілководдях з піску і дрібного каміння. Статева зрілість настає у віці 4–5 років. Самка відкладає ікру невеликими порціями протягом 2–5 діб у гнізда-ямки на чистому дні. Нерест парний, плідники активно охороняють свою територію, досить агресивні. Інкубація ікри триває 30–35 діб. Відносна плодючість самок змінюється від трохи більше 2000 до майже 3500 ікринок на 1 кг маси тіла. Молодь живиться переважно комахами та їхніми личинками, дорослі особини полюють на інших риб.

Фактори загрози. Забруднення річок хімічними й органічними речовинами, трелювання деревини по гірських потоках (підвищує мутність води і погіршує процес дихання риб), видобуток гравію з русел, вирубування лісів на схилах (під час паводків призводить до обвалу берегів), браконьєрство.

Созологічні заходи. Необхідно вивчити особливості сучасного поширення, посилити режим охорони ділянок річок у місцях перебування особин виду, унеможливити забруднення русел різноманітними стоками.

САЛАМАНДРА ПЛЯМИСТА

Salamandra salamandra
(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. У межах національного парку зустрічається спорадично.

Екологія. Трапляється у вологих гірських лісах серед моху, листяної підстилки, у тріщинах повалених стовбурів дерев. Період активності розпочинається у другій половині березня – квітні. Яйцеживородіння (народження вже сформованих личинок) відбувається з кінця квітня до липня. Одна самка може народити до 50–70 личинок, але зазвичай їх буває дещо менше. Розвиток личинок відбувається в розширеннях гірських струмків і невеликих потоків з повільною течією. Метаморфоз закінчується до середини вересня. Саламандри ведуть переважно сутінковий і нічний спосіб життя, хоча навесні самки активні протягом усієї доби. Вдень можуть з'являтися під час дощів, коли помітно зростає вологість повітря. Зимова сплячка розпочинається, як правило, в жовтні. Основу раціону складають дощові черви, гусінь лускокрилих, а також павуки, журуни, наземні молюски і деякі інші безхребетні.

Фактори загрози. Зменшення площ типових біотопів унаслідок проведення суцільних рубок, забруднення водойм, де проходить розвиток личинок.

Созологічні заходи. Більш детальне вивчення особливостей сучасного поширення, зведення до мінімуму лісогосподарської діяльності в місцях перебування цих амфібій.

ТРИТОН КАРПАТСЬКИЙ

Lissotriton montandoni

(Boulenger, 1880)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Фактично вся територія національного парку.

Екологія. Зустрічається на затінених лісових ділянках під мохом, камінням, поваленими стовбурами дерев; у період розмноження можна виявити в різноманітних водоймах. Навесні перші особини з'являються в кінці березня, хоча основна їх кількість активна із другої половини квітня – початку травня. Період розмноження розпочинається у другій половині квітня і триває до середини липня. У цей час тварини активні цілодобово. Ікру (20–140 шт.) самки прикріплюють до водяних рослин чи підводних предметів. Личинки з'являються через 10–15 діб, метаморфоз зазвичай закінчується через 2,5–3 місяці. Статевої зрілості молоді особини досягають на 2–3 році життя. У другій половині липня карпатські тритони покидають водойми і переходять до наземного способу життя. На зимівлю ховаються в жовтні, обираючи для цього нори гризунів, щілини під камінням, пустоти в порохнявих пнях. У раціоні переважають безхребетні тварини (дощові черви, личинки одноденок й інші).

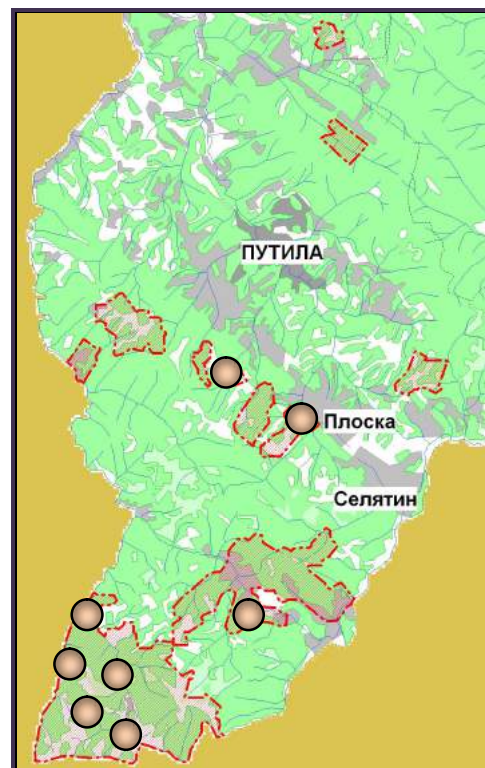
Фактори загрози. Вирубання лісових масивів, забруднення водойм хімічними й органічними речовинами, загибель дорослих амфібій і личинок під колесами автомобілів під час лісорозробок, деякі екологічні чинники.

Созологічні заходи. Цілеспрямована охорона місць перебування та розмноження.

ТРИТОН АЛЬПІЙСЬКИЙ

Ichthyosaura alpestris

(Laurenti, 1768)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Основні місця знахідок зосереджені в південній частині національного парку.

Екологія. Зустрічається серед затінених лісових ділянок, біля гірських струмків і річок під стовбурами повалених дерев, серед каміння, моху та листяної підстилки; протягом періоду розмноження – в різних типах водойм. Навесні перші особини з'являються наприкінці березня, а основна їх кількість – у квітні-травні. Шлюбний період триває з середини квітня до другої половини липня. Самка відкладає на підводні рослини до 200–250 ікринок. З них через 10–20 діб виходять личинки, які через 1,5–4 місяці проходять метаморфоз і до вересня покидають водойми. Статевозрілими стають на 2–3 році життя. Період активності закінчується у вересні-жовтні. Восени ці амфібії ховаються на зимівлю в різні порожнини, нори гризунів, під каміння, в інші подібні місця. У раціоні переважають дощові черви, рідше зустрічаються слимаки, павуки, комахи та їх личинки.

Фактори загрози. Інтенсивне вирубування лісових масивів, забруднення водойм хімічними речовинами, загибель тварин під колесами автомобілів у коліях доріг при транспортуванні деревини, деякі екологічні чинники.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною місць перебування та розмноження.

КУМКА ЖОВТОЧЕРЕВА

Bombina variegata

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Вся територія національного парку.

Екологія. Весь період активності проводить у водоймах – калюжах, коліях, придорожніх канавах, болітцях, заповнених водою ямах, розширеннях струмків, ставках, озерцях. Надає перевагу водоймам з мутною водою. Навесні ці амфібії з'являються в першій половині квітня. Період розмноження дуже розтягнутий і триває з середини квітня до кінця липня. Ікру самки відкладають невеликими групами (по 10–30 шт.) на підводні предмети, зокрема, на гілки та стебла, що впали у воду. Приблизно за тиждень з ікринок виходять личинки, які закінчують метаморфоз через 2–2,5 місяці. Статевозрілими стають на третій рік життя. У раціоні домінують твердокрилі та двокрилі комахи, ракоподібні, багатоніжки, павукоподібні.

Фактори загрози. Забруднення водойм паливно-мастильними матеріалами під час транспортування лісу, бетонування берегів, загибель цих амфібій під колесами автомобілів, екологічні фактори (пересихання калюж, ранні осінні заморозки тощо).

Созологічні заходи. Цілеспрямована охорона в першу чергу тих водойм, де тварини зустрічаються у значній кількості.

МІДЯНКА ЗВИЧАЙНА

Coronella austriaca

Laurenti, 1768

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Відома єдина знахідка в межах лісоділ. Перкалаб.

Екологія. Віддає перевагу галявинам, добре освітленим узліссям, сухим лукам і вирубкам у різних типах лісу; сирих місць уникає. Це денна тварина, укриттями є нори, ховається під камінням і поваленими стовбурами дерев, у тріщини скель. Сезонний цикл активності починається у квітні-травні і триває близько півроку. Незабаром після появи з місць зимівлі мідянки утворюють пари. Це яйцеживородні рептилії. Дитинчата (від 2 до 17–19) з'являються на світ у серпні-вересні повністю сформованими, в тонкій оболонці, яка розривається різкими рухами новонароджених. Статевої зрілості молоді особини набувають на 3–4 році життя. На зимівлю йдуть у вересні-жовтні. У раціоні явно переважають ящірки. Захищаючись від ворогів мідянка стискається у щільний клубок, шипить, робить кидки в бік нападника. Для людини укуси цієї змії не становлять жодної небезпеки.

Фактори загрози. Антропогенна трансформація типових місць перебування, переслідування людьми у зв'язку з тим, що мідянку неправильно вважають отруйною твариною.

Созологічні заходи. Більш детальне вивчення сучасного поширення, цілеспрямоване забезпечення охороною місць перебування, а також відповідна еколого-просвітницька діяльність.

ГЛУХАР

Tetrao urogallus

Linnaeus, 1758

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Основна кількість знахідок зосереджена в центральній і південній частинах національного парку.

Екологія. Осілий птах; протягом осінньо-зимового періоду окремі особини можуть здійснювати локальні (вертикальні) міграції, пов'язані з погодними умовами, в пошуках їжі. Населяє старі хвойні (переважно ялинові) ліси. Токування відбувається в березні-травні. Виводковий птах. Гніздо самка влаштовує на землі, в невеликому заглибленні. Вимощує його сухими стеблами трав'янистих рослин і листям. Кладка налічує 5–9 (іноді до 16) яєць, які самка насиджує протягом 22–23 діб. Глухар – типовий фітофаг. Живиться насінням, плодами, вегетативними частинами рослин, взимку – хвоєю. Іноді в раціоні наявні комахи та їх личинки, павуки й інші безхребетні.

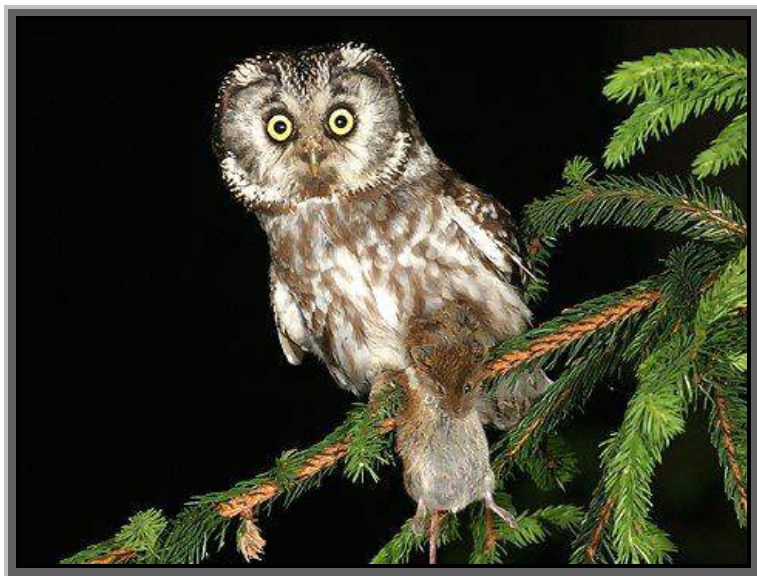
Фактори загрози. Трансформація типових біотопів унаслідок вирубування хвойних лісів і випасання свійських тварин, турбування на токовищах та протягом гніздового періоду, браконьєрство.

Созологічні заходи. Зниження впливу антропогенного чинника, охорона місць токування та гніздування, розведення в неволі з подальшим випуском у природу.

СИЧ ВОЛОХАТИЙ

Aegolius funereus

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Відома єдина знахідка на г. Малий Камінь (хр. Чорний Діл).

Екологія. Осіло-кочовий птах. Основними місцями перебування є старі хвойні, іноді мішані (буково-ялищеві) ліси. Гніздиться в дуплах, видовбаних великими дятлами, охоче заселяє штучні гніздівлі. В одному дуплі пара може виводити пташенят протягом багатьох років. Кладка з'являється у квітні-травні й налічує 4–6 (іноді до 7–8) яєць. У сприятливі роки гніздиться двічі за сезон. Насиджує самка 25–31 добу. Приблизно стільки ж часу пташенята перебувають у гнізді, а після вильоту батьки годують їх ще протягом місяця. Статевозрілими молоді стають в однорічному віці. У раціоні переважають дрібні ссавці (гризуни, землерийки), птахи, крупні комахи.

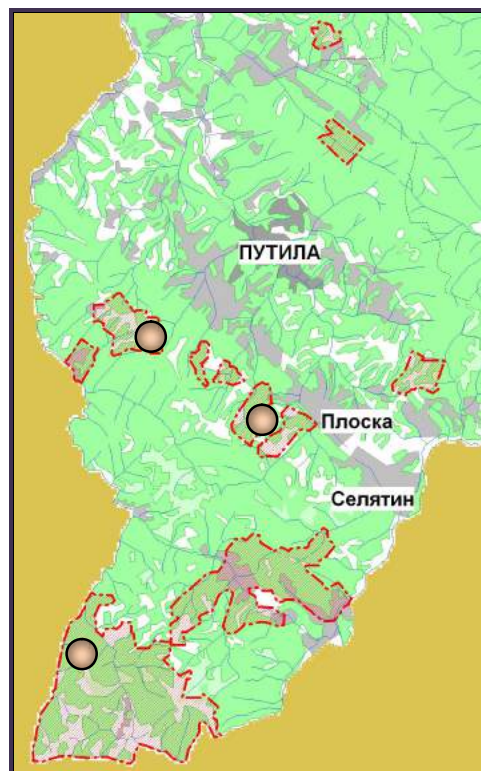
Фактори загрози. Суцільне вирубування лісів, знищення дуплистих дерев, екологічні чинники (наприклад, під час сніжних зим птахи часто гинуть від голоду).

Созологічні заходи. Доцільно краще вивчити сучасне поширення, а в місцях перебування птахів необхідно зберігати старі дуплисті дерева, вивішувати штучні гніздівлі з розширеним входним отвором.

СИЧИК-ГОРОБЕЦЬ

Glaucidium passerinum

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. На території національного парку зустрічається спорадично.

Екологія. Осіло-кочовий птах. Типовими місцями перебування є старі хвойні та мішані ліси. Веде нічний спосіб життя, хоча може полювати і протягом світлої частини доби. Гніздиться в дуплах дерев, як видовбаних дятлами, так і природних; охоче заселяє спеціально виготовлені штучні гніздівлі. Повна кладка налічує 4–6 яєць (іноді до 9), що з'являються у квітні. Насиджує самка 28 діб. Пташенята покидають гніздо на початку серпня. Живиться сичик-горобець у першу чергу мишоподібними гризунами, іноді іншими дрібними хребетними, а також великими комахами.

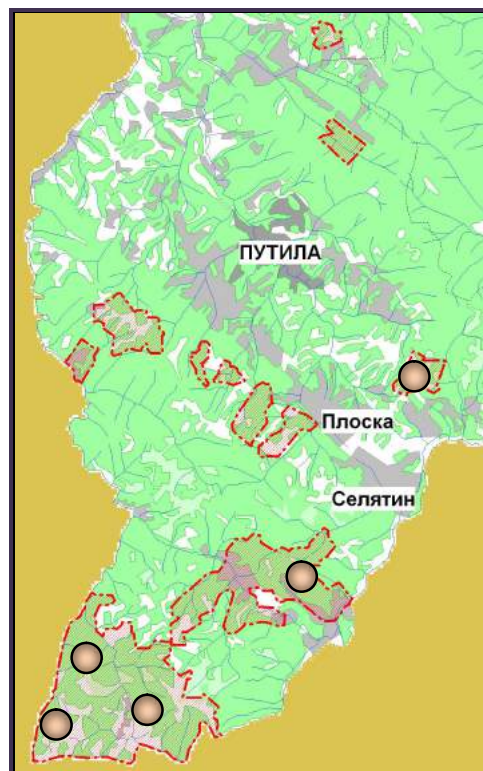
Фактори загрози. Різні прояви антропогенного чинника – вирубування на значних площах старих і дуплистих дерев, рекреація й інші.

Созологічні заходи. Збереження ділянок старих лісів з дуплистими деревами, біотехнічні заходи.

ДЯТЕЛ ТРИПАЛИЙ

Picoides tridactylus

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Вразливий вид.

Поширення. Відомо кілька знахідок переважно з південної частини заповідного об'єкта.

Екологія. Осіло-кочовий птах. Населяє в основному старі хвойні ліси. Віддає перевагу масивам з сухостійними та поваленими деревами. Найбільш обережний і мовчазний з усіх наших дятлів. Гніздиться в дуплах, у шлюбний період (травень–червень) «барабанить» по гілках дерев. Повна кладка налічує 3–5 (до 7) яєць. Насиджування триває 11–14 діб. Пташенята з'являються із другої половини травня до кінця червня. Основу раціону складають комахи-ксилофаги, переважно личинки короїдів і вусачів.

Фактори загрози. Вирубання хвойних дерев, придатних для гніздування (видовбування дупел).

Созологічні заходи. Збереження ділянок ялинових лісів зі старими й поваленими деревами.

МІДИЦЯ АЛЬПІЙСЬКА

Sorex alpinus

Schinz, 1837

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Відома єдина знахідка на схилі хр. Чорний Діл (лісоділ. Перкалаб).

Екологія. Населяє верхній лісовий пояс і гірсько-соснове криволісся на висотах від 800 до 1500 м н. р. м. Зустрічається уздовж струмків і потоків, серед заболочених ділянок з високою травою. Основна умова для перебування – достатня вологість ґрунту. Найбільш амфібіотична з усіх близьких видів бурозубок. Тварина активна цілодобово. Період розмноження триває із травня до серпня. Гнізда можна виявити на висоті 10–20 см над поверхнею землі на стеблах трави у хвойних і мішаних лісах по вологих ярах. Можливі два приплоди, в кожному з яких буває по 3–5 (іноді 8) малят. Оскільки альпійська мідиця в зимову сплячку не впадає та має відносно малі розміри, для забезпечення свого існування вона вимушена постійно живитися. Іноді корм, що тварина здатна з'їсти за добу, перевищує її масу майже втричі. Основу раціону складають личинки комах (головним чином, двокрилих), дощові черви, черевоногі молюски, багатоніжки.

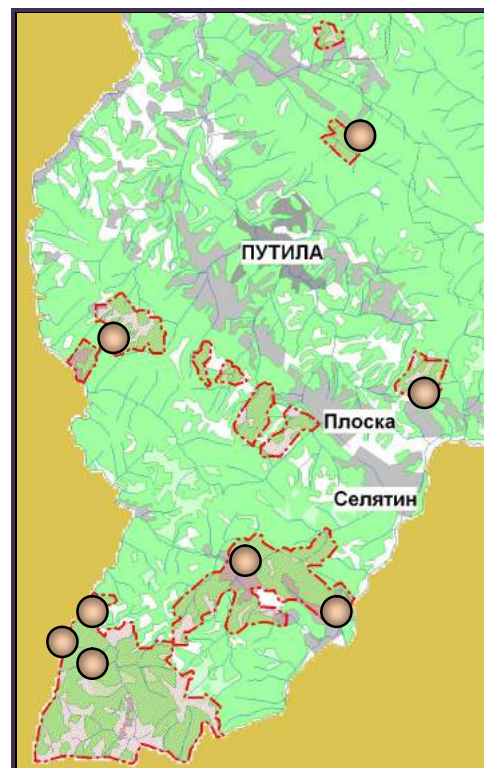
Фактори загрози. Кардинальне перетворення характерних місць перебування у зв'язку з вирубуванням і транспортуванням деревини у верхньому лісовому поясі, екологічна конкуренція з боку інших близьких видів.

Созологічні заходи. Запобігання деградації типових біотопів, недопущення забруднення водойм під час трелювання лісу.

ПЕРГАЧ ПІВНІЧНИЙ

Eptesicus nilssonii

(Keyserling et Blasius, 1839)

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Відомі знахідки фактично на всій території заповідного об'єкта.

Екологія. Характерний гірсько-лісовий кажан, основними сховищами якого в літній період є дупла дерев, горища і тріщини у скелях, а в зимовий – печери. Тісно пов'язаний з лісовими масивами. Типовими місцями оселення є узлісся та (високо в горах) верхня межа лісу. Загалом осілий представник хіроптерофауни і здійснює лише ближні міграції в пошуках зимових сховищ. Частково схильний до синантропії. Зимує в сухих і досить прохолодних місцях при температурі до 4 °С. Влітку формує материнські колонії. Самка раз на рік народжує одне маля. Молоді особини статевої зрілості досягають на другому році життя. На полювання вилітає рано, відразу після заходу сонця. Політ швидкий і маневрений. Полює в сутінках і темряві між деревами, а також над їх вершинами. Живиться в польоті різноманітними комахами, переважно двокрилими, нічними метеликами й іншими.

Фактори загрози. Деградація природного середовища існування внаслідок впливу антропогенного чинника, зокрема, зменшення площ пралісів і вирубування дуплистих дерев.

Созологічні заходи. Пошуки й моніторинг сучасних місць перебування, збереження ділянок старих лісів.

РИСЬ ЄВРОПЕЙСЬКА

Lynx lynx

(Linnaeus, 1758)

Категорія охорони. Рідкісний вид.

Поширення. Спорадично виявляли в центральній і південній частинах заповідного об'єкта.

Екологія. Характеризується помітною приуроченістю до хвойних лісів. Влітку досягає поясу субальпійських луків, а з появою снігу спускається в долини. Лігвища влаштовує у важкодоступних місцях. Зазвичай веде поодинокий спосіб життя (за винятком самок з виводками). Парування відбувається в лютому–березні. Самка раз на рік (протягом квітня–травня) після 60–70 діб вагітності народжує 1–3 (зрідка 4) сліпих дитинчат. Зрячими малята стають на 12–16 добу. Лактація триває 2–3 місяці. Виводок тримається біля самки до наступної весни. Статевої зрілості молоді досягають у 21–30 місяців. Живиться рись переважно копитними, а також зайцями, середнього розміру птахами, мишоподібними гризунами і падлом.

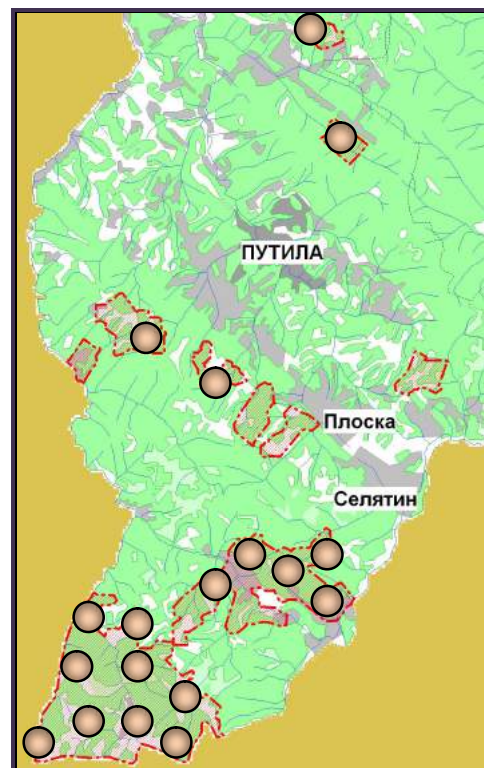
Фактори загрози. Деградація місць перебування в результаті експлуатації лісів, рекреація, прокладання мережі доріг, браконьєрство.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною характерних біотопів, активізація боротьби із браконьєрством.

ВЕДМІДЬ БУРИЙ

Ursus arctos

Linnaeus, 1758

Категорія охорони. Зникаючий вид.

Поширення. Вся територія національного парку.

Екологія. Надає перевагу старим мішаним лісам. Зимув проводить у барлозі. Ведмеді не впадають в анабіоз – у них досить чутливий, тривожний сон. Шлюбний період настає в середині літа. Після семи місяців вагітності самка в барлозі народжує 1–4 (найчастіше 2) сліпих ведмежат. Через місяць вони стають зрячими, але харчуються материнським молоком ще упродовж чотирьох місяців і до двох років не покидають матір. Лише на четвертий рік молоді стають статевозрілими. Навесні ведмеді живляться мурахами, молодими пагонами, але в основному живуть за рахунок жиру, який залишився після зимової сплячки. У середині літа харчуються різноманітними ягодами. Для того, щоб запасти необхідну кількість жиру на зиму (приблизно 50 кг), тварина з'їдає до 700 кг ягід або близько 500 кг букових горішків.

Фактори загрози. Фрагментація регіону поширення, інтенсивна експлуатація лісів, рекреація, високий рівень чинника турбування, браконьєрство.

Созологічні заходи. Забезпечення дієвою охороною характерних біотопів, екопросвітницька робота з місцевим населенням, біотехнічні заходи з метою підвищення кормності угідь, боротьба із браконьєрством.

ТХІР ТЕМНИЙ

Mustela putorius

Linnaeus, 1758

Категорія охорони. Неоцінений вид.

Поширення. Спорадично виявляли фактично на всій території заповідного об'єкта.

Екологія. Зустрічається переважно у відкритих природних біотопах; як правило, уникає суцільних лісових масивів. Найчастіше темного тхора можна виявити на узліссях, уздовж берегів річок із заростями деревно-чагарникової рослинності, на заплавах луках, серед заболочених ділянок. Тяжіє до синантропного способу життя. У населених пунктах і на їх околицях характерні місця перебування – присадибні будівлі, горища, клуні, комори, кошари, хліви, підвали, купи дров і хмизу, стоги сіна. Особливо часто навідує села з настанням холодів. Кубла та сховища влаштовує в різних місцях, здебільшого в норах гризунів. Веде осілий спосіб життя. Гін відбувається протягом березня–квітня, вагітність триває до 40 діб. У приплоді налічується 2–12 малят, хоча частіше їх буває 4–6. У дво-місячному віці тварини стають самостійними. До осені тримаються виводками. Статевої зрілості набувають на другому році життя. Основні кормові об'єкти – мишоподібні гризуни, птахи, плазуни, земноводні, дрібна риба.

Фактори загрози. Збіднення трофічної бази, браконьєрство.

Созологічні заходи. Менеджмент популяцій.

СТАТУС ОХОРОНИ «ЧЕРВОНОКНИЖНИХ» ТВАРИН НПП «ЧЕРЕМОСЬКИЙ»

У межах НПП «Черемоський» встановлено перебування 68 видів тварин, занесених до третього видання Червоної книги України. Вони належать до 56 родів, 31 родини, 22 рядів і 9 класів.

Категорії охорони «червонокнижних» видів тварин НПП «Черемоський»

Вид	ЧКУ	ЄЧС	МСОП	БєК	Бок	КТВ	HD
Клас П'ЯВКИ (HIRUDINEA)							
Ряд Безхоботні п'явки (Arhynchobdellida)							
Родина Щелепні п'явки (Hirudinidae)							
П'явка медична <i>Hirudo medicinalis</i> Linnaeus, 1758	Вр	–	NT	III	–	II	V
Клас КОМАХИ (INSECTA)							
Ряд Твердокрилі (Coleoptera)							
Родина Вусачеві (Cerambycidae)							
Вусач мускусний <i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	–	–	–	–
Ряд Лускокрилі (Lepidoptera)							
Родина Косатцеві (Papilionidae)							
Махаон <i>Papilio machaon</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	–	–	–	–
†Аполлон <i>Parnassius apollo</i> (Linnaeus, 1758)	Зк	NT	VU	II	–	II	IV
Родина Німфалідові (Nymphalidae)							
Мінливець великий <i>Apatura iris</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	–	–	–	–
Родина Сатирові (Satyridae)							
Гірняк Манто <i>Erebia manto</i> (Denis et Schiffermüller, 1775)	Рд	–	–	–	–	–	–
Родина Березові шовкопряди (Endromiidae)							
Шовкопряд березовий <i>Endromis versicolora</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	–	–	–	–
Клас ЧЕРЕВОНОГІ МОЛЮСКИ (GASTROPODA)							
Ряд Геофіли (Geophila)							
Родина Хондринідові (Chondrinidae)							
Зерновий равлик ребристий <i>Chondrina clienta</i> (Westerlund, 1883)	Рд	–	–	–	–	–	–
Родина Гігромідові (Hygromiidae)							
Равлик Любомирського <i>Plicutaria lubomirskii</i> (Ślósarski, 1881)	Вр	–	–	–	–	–	–
Волохатий равлик Більця <i>Trochulus bielzi</i> (A. Schmidt, 1860)	Вр	–	–	–	–	–	–
Клас МІНОГИ (PETROMYZONTIDA)							
Ряд Міногоподібні (Petromyzontiformes)							
Родина Міногові (Petromyzontidae)							
Мінога українська <i>Eudontomyzon mariae</i> (Berg, 1931)	Зк	–	–	III	–	–	II

Вид	ЧКУ	ЄЧС	МСОП	БєК	БюК	КТВ	HD
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)							
Ряд Коропоподібні (Cypriniformes)							
Родина Коропові (Cyprinidae)							
Піщук дунайський <i>Gobio uranoscopus</i> (Agassiz, 1828)	Зк	–	–	III	–	–	II
Білоперий піщук дністровський <i>Romanogobio kesslerii</i> (Dybowski, 1862)	Вр	–	–	III	–	–	II
Марена дунайсько-дністровська <i>Barbus petenyi</i> Heckel, 1852	Вр	–	–	III	–	–	V
Ряд Лососеподібні (Salmoniformes)							
Родина Лососеві (Salmonidae)							
Лосось дунайський <i>Hucho hucho</i> (Linnaeus, 1758)	Зк	EN	EN	III	–	–	II, V
Клас ЗЕМНОВОДНІ (AMPHIBIA)							
Ряд Хвостаті земноводні (Caudata)							
Родина Саламандрові (Salamandridae)							
Саламандра плямиста <i>Salamandra salamandra</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	III	–	–	–
Тритон карпатський <i>Lissotriton montandoni</i> (Boulenger, 1880)	Вр	–	–	II	–	–	II, IV
Тритон альпійський <i>Ichthyosaura alpestris</i> (Laurenti, 1768)	Вр	–	–	III	–	–	–
Ряд Безхвості земноводні (Anura)							
Родина Кумкові (Bombinatoridae)							
Кумка жовточерева <i>Bombina variegata</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	II	–	–	II, IV
Клас ПЛАЗУНИ (REPTILIA)							
Ряд Лускаті (Squamata)							
Родина Вужеві (Colubridae)							
Мідянка звичайна <i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	Вр	–	–	II	–	–	IV
Клас ПТАХИ (AVES)							
Ряд Лелекоподібні (Ciconiiformes)							
Родина Лелекові (Ciconiidae)							
Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758) (Г)	Рд	–	–	II	II*	II	I
Ряд Соколоподібні (Falconiformes)							
Родина Скопові (Pandionidae)							
Скопа <i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758) (Зл)	Зк	–	–	II	II	II	I
Родина Яструбові (Accipitridae)							
Зміїд <i>Circaetus gallicus</i> (J. F. Gmelin, 1788) (Г)	Рд	–	–	II	I, II	II	I
Орел-карлик <i>Hieraetus pennatus</i> J. F. Gmelin, 1788 (Г)	Рд	–	–	II	I, II	II	I
Підорлик малий <i>Aquila pomarina</i> C. L. Brehm, 1831 (Г)	Рд	–	–	II	I, II	II	I
Беркут <i>A. chrysaetos</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Вр	–	–	II	I, II	II	I
Гриф чорний <i>Aegypius monachus</i> (Linnaeus, 1766) (Зл)	Вр	–	NT	II	I, II	II	I
Сип білоголовий <i>Gyps fulvus</i> (Hablizl, 1783) (Зл)	Вр	–	–	II	I, II	II	I

Вид	ЧКУ	ЄЧС	МСОП	БєК	Бок	КТВ	HD
Родина Соколові (Falconidae)							
Сапсан <i>Falco peregrinus</i> Tunstall, 1771 (Г)	Рд	–	–	II	II	I	I
Ряд Куроподібні (Galliformes)							
Родина Тетерукові (Tetraonidae)							
Тетерук <i>Lyrurus tetrix</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Зк	–	–	III	–	–	II/B
Глухар <i>Tetrao urogallus</i> Linnaeus, 1758 (Г; 3)	Зк	–	–	III	–	–	I, II/B, III/B
Орябок <i>Tetrastes bonasia</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Вр	–	–	III	–	–	I, II/B
Ряд Голубоподібні (Columbiformes)							
Родина Голубові (Columbidae)							
Голуб-синяк <i>Columba oenas</i> Linnaeus, 1758 (Г)	Вр	–	–	III	–	–	II/B
Ряд Совоподібні (Strigiformes)							
Родина Совові (Strigidae)							
Пугач <i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Рд	–	–	II	–	II	I
Сич волохатий <i>Aegolius funereus</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Рд	–	–	II	–	II	I
Сичик-горобець <i>Glaucidium passerinum</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Вр	–	–	II	–	II	I
Сова довгохвоста <i>Strix uralensis</i> Pallas, 1771 (Г; 3)	Нв	–	–	II	–	II	I
Ряд Дятлоподібні (Piciformes)							
Родина Дятлові (Picidae)							
Дятел зелений <i>Picus viridis</i> Linnaeus, 1758 (Г; 3)	Вр	–	–	II	–	–	–
Дятел білоспинний <i>Dendrocopos leucotos</i> (Bechstein, 1803) (Г; 3)	Рд	–	–	II	–	–	I
Дятел трипаллий <i>Picoides tridactylus</i> (Linnaeus, 1758) (Г; 3)	Вр	–	–	II	–	–	I
Ряд Горобцеподібні (Passeriformes)							
Родина Золотомушкові (Regulidae)							
Золотомушка червоночуба <i>Regulus ignicapillus</i> (Temminck, 1820) (Г)	Но	–	–	II	–	–	–
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)							
Ряд Мишоподібні (Muriformes)							
Родина Мишівкові (Sicistidae)							
Мишівка лісова <i>Sicista betulina</i> (Pallas, 1779)	Рд	–	–	II	–	–	IV
Ряд Мідичеподібні (Soriciformes)							
Родина Мідичеві (Soricidae)							
Рясоніжка мала <i>Neomys anomalus</i> Cabrera, 1907	Рд	–	–	III	–	–	–
Мідича альпійська <i>Sorex alpinus</i> Schinz, 1837	Рд	NT	NT	III	–	–	–
Ряд Ліликоподібні (Vespertilioniformes)							
Родина Підковикові (Rhinolophidae)							
Підковик малий <i>Rhinolophus hipposideros</i> (Bechstein, 1800)	Вр	NT	–	II	II*	–	II, IV
Підковик великий <i>Rh. ferrumequinum</i> (Schreber, 1774)	Вр	NT	–	II	II*	–	II, IV

Вид	ЧКУ	ЄЧС	МСОП	БєК	Бок	КТВ	HD
Родина Лиличкові (Vespertilionidae)							
Нічниця велика <i>Myotis myotis</i> (Borkhausen, 1797)	Вр	–	–	II	II*	–	II, IV
Нічниця довговуха <i>M. bechsteinii</i> (Kuhl, 1817)	Вр	VU	NT	II	II*	–	II, IV
Нічниця війчаста <i>M. nattereri</i> (Kuhl, 1817)	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Нічниця ставкова <i>M. dasycneme</i> (Boie, 1825)	Зк	NT	NT	II	II*	–	II, IV
Нічниця водяна <i>M. daubentonii</i> (Kuhl, 1817)	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Вухань бурий <i>Plecotus auritus</i> (Linnaeus, 1758)	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Вечірниця мала <i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1817)	Рд	–	–	II	II*	–	IV
Вечірниця дозріла <i>N. noctula</i> (Schreber, 1774)	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Нетопир лісовий <i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling et Blasius, 1839)	Но	–	–	II	II*	–	IV
Нетопир-карлик <i>P. pipistrellus</i> (Schreber, 1774)	Вр	–	–	III	II*	–	IV
Нетопир-пігмей <i>P. pygmaeus</i> (Leach, 1825)	Но	–	–	II	II*	–	IV
Лилик двоколірний <i>Vespertilio murinus</i> Linnaeus, 1758	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Пегрч пізній <i>Eptesicus serotinus</i> (Schreber, 1774)	Вр	–	–	II	II*	–	IV
Пегрч північний <i>E. nilssonii</i> (Keyserling et Blasius, 1839)	Рд	–	–	II	II*	–	IV
Ряд Псоподібні (Caniformes)							
Родина Котові (Felidae)							
Кіт лісовий <i>Felis silvestris</i> Schreber, 1777	Вр	–	–	II	–	II	IV
Рись європейська <i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	Рд	–	–	III	–	II	II, IV, V
Родина Ведмедеві (Ursidae)							
Ведмідь бурий <i>Ursus arctos</i> Linnaeus, 1758	Зк	–	–	II	–	II	II, IV
Родина Тхореві (Mustelidae)							
Горностаї <i>Mustela erminea</i> Linnaeus, 1758	Но	–	–	III	–	–	–
†Норка європейська <i>M. lutreola</i> (Linnaeus, 1761)	Зк	EN	CR	II	–	–	II, IV
Тхір темний <i>M. putorius</i> Linnaeus, 1758	Но	–	–	III	–	–	V
Видра річкова <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	Но	NT	NT	II	–	I	II, IV
Ряд Оленеподібні (Cerviformes)							
Родина Бикові (Bovidae)							
Зубр <i>Bison bonasus</i> (Linnaeus, 1758)	Зн	VU	VU	III	–	–	II, IV

Примітка. Созологічний статус: ЧКУ – Червона книга України (Зн – зниклий (у природі) вид, Зк – зникаючий, Вр – вразливий, Рд – рідкісний, Но – неоцінений, Нв – недостатньо відомий), ЄЧС – Європейський червоний список і МСОП – Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (CR – вид перебуває у критичному стані, EN – перебуває в небезпечному стані, VU – вразливий, NT – близький до стану загрози зникнення; категорії NE (неоцінений) і LC (відносно благополучний) не вказані), БєК – Бернська конвенція (додаток II – види підлягають особливій охороні, додаток III – підлягають охороні), Бок – Боннська конвенція (додаток I – види знаходяться під загрозою зникнення, додаток II – з несприятливим статусом охорони; зірочкою (*) позначено види, які охороняються самостійними угодами, зокрема, «Угодою про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів» (AEWA) і «Угодою про збереження популяцій європейських видів кажанів» (EUROBATS)), КТВ – Вашингтонська конвенція (про торгівлю видами) (додаток I – види знаходяться під загрозою зникнення, додаток II – можуть опинитися під загрозою зникнення), HD (BD) – Оселищна директива (Habitat Directive) Європейського Союзу з відповідними додатками (Директива Європейського Союзу з охорони диких видів птахів (Birds Directive) з відповідними додатками); статус перебування птахів: Г – достовірно (очевидно, можливо) гніздовий вид, З – зимуючий, Пр – пролітний, Зл – залітний (локальні кормові зальоти). Хрестиком (†) позначено ймовірно зниклі види.

Науково-популярне видання

**Скільський Ігор Васильович
Смірнов Назар Анатолійович
Юзик Андрій Валентинович
Мелешук Людмила Іванівна
Юзик Діана Іванівна**

**Тварини Червоної книги України
в Національному природному парку
«Черемоський»**

Редактор І. В. Скільський
Технічний редактор І. В. Скільський
Дизайн обкладинки І. В. Скільського
Підготовка до друку В. М. Ткачука
Коректор Л. І. Мелешук

Автори фото: Н. А. Смірнов, М. С. Атаманюк, В. В. Буджак, Н. В. Гураль-Сверлова, М. В. Дребет,
В. Б. Лебедев, А. Бондаренко, J. Bohdal, K. van Haeringen, P. Hoffmann Olsen,
Z. Károlyi's, M. Kesi, A. Kovacs, R. Kraft, L. Petersson, A. Piccinini, F. Roberta, Z. Sallai

Підписано до друку 06.06.2016. Формат 60×84/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4,71. Тираж 100 прим. Зам. 373.

Видавець і виготовлювач ТОВ «Друк Арт»
58018 Чернівці, вул. Головна, 198А, к. 5, т/ф 585-432
Ліцензія про державну реєстрацію ДК № 2741 від 15.01.2007 р.

ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ

Червона книга України заснована в 1976 р., а вперше опублікована в 1980 р. Постановою Верховної Ради України від 29 жовтня 1992 р. затверджено Положення про ЧКУ, яка є основним державним документом з питань охорони рослинного та тваринного світу. Вона містить узагальнені відомості про сучасний стан раритетної флори і фауни України, що перебуває під загрозою зникнення, та заходи щодо збереження й науково обґрунтованого відтворення.

Ведення ЧКУ, охорону та використання об'єктів, занесених до неї, регламентовано Законом України «Про Червону книгу України», а також законами «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про природно-заповідний фонд» та іншими нормативно-правовими актами. Відповідальність за порушення норм Закону «Про Червону книгу України» передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення і Кримінальним кодексом України.

Залежно від стану та ступеня загрози для популяцій «червонокнижних» рослин і тварин визначено наступні категорії охорони:

- **зниклі** (види, про які після неодноразових пошуків, проведених у типових місцевостях або в інших відомих та можливих місцях поширення, відсутня будь-яка інформація про наявність їх у природі чи спеціально створених умовах);
- **зниклі у природі** (види, які зникли у природі, але збереглися у спеціально створених умовах);
- **зникаючі** (види, які перебувають під загрозою зникнення у природних умовах і збереження яких є малоімовірним, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій);
- **вразливі** (види, які в найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан їх популяцій);
- **рідкісні** (види, популяції яких невеликі й на даний час не належать до категорії зникаючих чи вразливих, хоча їм і загрожує небезпека);
- **неоцінені** (види, про які відомо, що вони можуть належати до категорії зникаючих, вразливих чи рідкісних, але ще не віднесені до жодної з них);
- **недостатньо відомі** (види, які не можна віднести до жодної із зазначених категорій через відсутність необхідної повної й достовірної інформації).

Для наукового забезпечення ведення ЧКУ створено Національну комісію. До її обов'язків входить, зокрема, підготовка пропозицій щодо занесення до ЧКУ або виключення з неї видів, організація наукових досліджень, розроблення заходів з охорони й відтворення рідкісних рослин і тварин.

